

Ebben a regényben¹ elsősorban nem arra kell figyelni, hogy a férfi főhős, Andi miképpen próbálja túlélni azt az időszakot, amikor épp olyan váratlanul, mint ahogyan megjelent, elillan a szerelem, hanem minden egyéb. Nyilvánvaló, hogy egyáltalán nem elhanyagolható az életben az, ha megjelenik egy jó nő, pontosabban: a Nő, és az sem akármilyen pillanat, amikor eltűnik. Szerencsés esetben van magyarázat arra, hogy jön, mint ahogyan arra is, hogy megy. Marga jelenléte azonban Andi életében éppen olyan valószínűtlen, mint a távozása. Ok és előzmény nélkül való.

Dan Lungu nem fészkelődik be a klasszikusan értelmezett és kényelmes, távolságtartó írói szerepbe, sem abba a posztmodern ketrecbe, ahonnan csak a szöveg kedvéért leskelődik és kacsintgat össze az olvasóval, hogy lám milyen eszement és csavaros történetet rittyentett az alapötlet köré. Az író mindvégig mentes marad e könyvben a fölösleges manírtól, s engedi, hogy olykor kellő lírai köntösben, máskor jelenvalóként a meztelen valóságban, de működjenek a hősei abban a milióban, amelyet olyannyira ismerünk, s amely általunk az ezredforduló utáni Kelet-Közép-Európaként számon tartott helyhez hasonlítható. Feltételezhető, hogy a cselekmény színhelye egy (képzelt) moldvai nagyváros, amely folyóparti és határ-közel fekvésével összeköt, és el is választ ugyanakkor bizonyos régiókat. Egy kicsit hasonlít Kolozsvárhoz, Szegedhez vagy éppenséggel Budapesthez, de leginkább Jászvásárhoz, azaz Iași-hoz, a rangsorban és nagyságban mindjárt Bukarest után következő nagyvároshoz, amely egykor a moldvai fejedelemség székvárosa volt. Kicsit a miénktől különböző specifikumok vannak jelen, de mivel a hangulat és a környezet nagyjából ismerős a hazai olvasó számára is, ez okozza, hogy minden vonatkozásával együtt szimpatikus és közelálló egy és más abból, ami az ottani élet velejárója. Szívesen merül el az ember a regény feltáruló világában, és kellemesen lepődik meg, hiszen annyira elvegyül, hogy semmi kedve kilépni onnan, egy ideig ellene azokban a kocsmákban, olykor még arra is kedve szottyán, hogy becsöngessen egy-egy tömbház-rengeteg valamelyik ismeretlen lakásába, hogy újabb sorsok nyíljanak meg előtte. Nagyon hamar kiderül, hogy a sajtó igen gyakran ott sem való egyéb, mint a lényeg mellé való puffogtatásra, és – a szenzációgyártás mellett – kiválóan alkalmas adómentes pénz megkaparintására, zsarolásra vagy agyomosásra. A zsumnalisztika Andinak nem igazán kenyerere, csak éppenséggel, s véletlenül abból él. Amikor már-már elveszíti az állását, akkor következik be számára a megvilágosodás, és éppen a szakma gyakorlásának következményeként. Közismert tény, hogy Moldvában mostanában eléggé erősek az új-protestáns mozgalmak, nem kell különösebben elszánt tényfeltárónak lennie az embernek, hogy jámbor hívekkel találkozzék. Andi is látja, észleli ezt a jelenséget, de elmegy mellette, úgy kezeli, ahogyan szokta: része ugyan a valóságnak, de mindössze alapanyag az újsághoz, riport, helyszíni tudósítás, amelynek helyét a következő napon elfoglalja mindjárt a hétköznapi élet egy másik szelete.

Miközben a regény főhőse szenved és sebeit nyalogatja, addig az író nem télenkedik. Ahogyan felszínre kerülnek a különböző emlékrétegek, úgy látunk rá általuk a mai román társadalom jelenségeire. A fejezetek olyanformán sorakoznak fel egymás mellé, mint a mozaikkockák, de amikor alaposabban és közelebről kezdjük figyelni ezeket a töredék-szerűségeket, nemcsak színeket és árnyalatokat különböztetünk meg, hanem teljes képsorok villannak fel a nagytónk alatt, illetve vetítődnek ki bennünk. Mintha sok-sok DVD lenne elrejtve a regény polcain. Párhuzamos sorsok párhuzamos olvasatai képezik a regény szövetét. Egy-egy szín, egy-egy vonatkozás csak pillanatra villan fel, de a legtöbb motívum – bűvópatakszerűen – több alkalommal is feltűnik. Felismerhetők Lungu korábban kedvelt témái (amelyekkel már az Egy komcsi nyanya vagyok! című, magyarul is olvasható regényben találkoztunk²), hiszen közelebb még a szocialista fénykorszak, amelyből a káder-gyerekek Marga érkeznek. Marga ahhoz a réteghez tartozik, amelyből a konzum-idióták első generációja képződik abban az újabb fogyasztói-társadalom kezdeményben, mentségére azonban: viszonya az áruk túltengéséhez egyértelmű, hiszen meggyőz minket arról, hogy a szépet és a jót, az értékeset és az izléset kedveli. Ha az íróval és a férfi főhőssel együtt nézzük őt, a modern szépművészeti ipar bőrdnyit kellékével felszerelkezett, amúgy is szép nőt, ahogyan a szemünk előtt veszi kezelésbe a saját testét – így készülődve a férfival való intímabb találkozásra –, akkor megtudhatjuk, hogy a bekövetkező szexuális élmény és annak összes lelki járuléka minden bizonylan még inkább emlékezetes marad, s hosszan tartó következményei lesznek a továbbiakra vonatkozóan is. Mert, ami jó, az jó. És a – mindennél előrébb való – szépség itt vitán felül, annyira hitelesen emlegeti az író, hogy kénytelenek vagyunk elhinni neki, hogy ez nemcsak a regény ürügye végett van így.

Minden megtörtént. A regény tulajdonképpen csak esemény utáni időszak. Olyan sivár a férfi élete, hogy az már döbbenet. Mintha Mauritius szigetéről a Szahara mélyére vetődött volna. Lungu úgy jön-megy a hőisével, hogy közben a város összes kóbor kutyája a látóterébe kerül. Minden sötét és dohos lépcsőházban megfordul. De nemcsak a lepusztult környék, hanem egyéb is látszik a regényben, az élet maga, amelyet mások azért elég normálisan töltenek, mondhatjuk, és magasabb életszínvonalon. Jó példa erre az egykori egyetemi kolléga esete, aki hosszas európai diákoskodás után tér haza abba a kies hazába. Flavius bármelyik kelet- és közép-európai országba behelyezhető, hiszen magán hordozza mindazokat a rasszjegyeket, amelyeket a megélhetési értelmiségiek viselnek. Nem zöldhatáron, nem úszva, nem teherhajón vagy vonaton szökött, hanem „doktorátusban”. Tulajdonképpen pár mondatban – ami hallható a kocsmazaj dacára is – kiderül, hogy eredetileg mit szeretett volna, s mivel próbálja magyarázni a bizonyítványát: „Írni akartam valamit az igazságról és a görgről, de zsákutcába jutottam. Az a baj, hogy mindig bizonytalankodtam. Most éppen az identitásról barkácsolok valamit... Ó nem, nem azért, mert divatos téma, hanem azért, mert erre adnak azonnal ösztöndíjat. Anélkül pedig halott ember vagyok. Tudod, nem szeretek dolgozni... Próbálok átosonni az életen, ösztöndíjtól ösztöndíjig, így aztán kénytelen vagyok mindenfélét foglalkozni.” Nem kell nagy fantázia ahhoz, hogy rájövünk arra, hogy ilyen életművészeket magunk is ismerünk – sőt: időnként csábít ez az életforma –, s megszáll bennünket is az ihlet, ha a kolozsvári Insomnia vagy a pesti Spinoza kávéház környékén ténfergünk egy-egy múlt-béli emberrel, de másutt és máskor is...

Ugyancsak figyelmet lekötő és jellegzetes epizódja a regénynek az a diákos hangulatú házibuli, ahol az Andi-Marga kapcsolat elkezdődik. Annyira hiteles, hogy maga az olvasó is ott lézeng a viharvert apartman valamelyik szegletében, hallja a zenét, beszívja a csempészt dohánnyüstöt. „Vera valami fontos eseményt ünnepelt, úgy rémlik, talán a román állampolgárság megszerzését. Ő és másik két moldvái barátja, Tania és Loredana, háromszobás lakást béreltek a központ környékén. Vera a Metróban dolgozott, a másik két lány még egyetemre járt.” Ebben a néhány rövid mondatban nagyon lakonikusan fogalmaz, pontosan elhelyezi és bevilágítja az eseményeket. Ott a behatárolt tér az időben. Téből kiragadott idő-minta. Aztán megtudjuk, hogy a társaságban olyan emberek is vannak, akik borral nem, csak vodkával koccintanak. Az egyik diákról pedig elárulja, hogy Budapesten jár egyetemre. Miközben a résztvevők isznak – nem is isznak? –, apró, szinte leheletfinom írói eszközök segítségével épül egy híd Közép- és Kelet-Európa között. És nincs író kecmec, Lungu lakonikus és roppant érzékletes – itt egyes szám első személyben azonosul hőisével –, amikor megjegyzi Margáról: „A karcsú lány felém fordult és beszökött.”

A világfájdalomtól sújtott és mindenféle korszerű nyavalyával átítatott, káros szenvedélyekkel viaskodó Andi ellentétpárja a presbiter, Set, aki civilben matematikatanár, de minden szabadidejét a gyülekezetnek szenteli. Olyan intenzíven él az egyházban, hogy nála a kinti élet körvonalai nem is látszanak, amolyan szükséges rossz a polgári létezés. Nyugodt, kiegyensúlyozott ember látszatát kelti – és az is! –, már-már spontán módon, lelki szükségletként végzi felebarátai támogatását. Lakásába fogadja az átmenetileg albérlet-problémával küszködő újságírót, aki teljesen más életfelfogást vall ugyan, de ebben a kiszolgáltatott helyzetben kénytelen alkalmazkodni. Szinte észrevétlenül kedveli meg Setet és azokat a szelíd embereket, akiket általa megismer. Amikor pár hét után rendeződik a helyzete, ismét eltávolodik a „szektásoktól”, de hamarosan ráébred arra, hogy sivár életében másutt nincsenek kapaszkodók. Az a szellemi kaland, amely az Írás értelmezéséhez, a világtól eltávolodó, és az azt kritikusan szemlélő, s annak értékrendjét folyton megkérdőjelező és átfogalmazó magatartáshoz köthető, állandóan éber tartja az embert – legyen hívő vagy csak egyszerű szimpatizáns –, mert egy jelentős többlet-értéket, ha tetszik: másságot képvisel, amelyet nem vethet el magától az, aki a panelrengeteg társas-magányában értékfosztottan él, csak úgy.

Lungu nem old meg semmit ebben a könyvében. Csak ábrázol. Csak odabent lakik a hősei lelkében, és onnan adogatja elénk a „titkos” gondolatokat. Egyszerűen. Emberien. Felebaráti alázattal. Tökéletesen tisztában van azzal, hogy másképp nem hinnének neki az olvasók. Ilyen egyszerű a magyarázata annak, hogy egy évtizednyi idő elég volt ahhoz, hogy mondanivalója több nyelven is átsugározódjék a közeli és a távolabb élő olvasókig. Dan Lungu igen népszerű román prózaíró, s dacára annak, hogy viszonylag fiatal – 1969-es születésű –, máris egyike a leginkább fordítottaknak. Biztosak lehetünk abban, hogy találkozunk még a közeljövőben, és hatással lesz ránk a beszéde, míg itt kóválygunk az emlékeinkben, a városainkban, az időnkben, ahol lenni szerettünk volna, és ahol élni vágyánk a továbbiakban is.

JEGYZETEK

1 Dan Lungu: Hogyan felejtünk el egy nőt. Fordította: Lakatos Mihály. Budapest, Magvető Könyvkiadó, 2010, 356. o.

2 Pécs, Jelenkor Kiadó, 2008, 236. o.

Kategória: Téka

Denumire autor: Simó Márton

Látó Szépirodalmi Folyóirat